

Značaj likovne zbirke slika i skulptura, donacije Branislava Glumca za Zavičajni muzej u Virovitici

Dinka Romaj

kustos Gradskog muzeja u Virovitici

Izlaganje sa znanstvenog skupa —
75:069.51 (497.1 Virovitica) »19«

Virovitička zbirka BRANISLAVA GLUMCA (književnika) prvi put otvara svoja vrata javnosti 1983. godine. Zbirka, dakle, u okviru stalnog postava našeg muzeja egzistira petu godinu, a smještena je (kao i ostale zbirke: arheološka, etnografska, kulturnopovijesna i zbirka NOB-a) u prelijepom zdanju Dvorca Pejačević (sagrađenog 1804. godine po nacrtima N. Rotha u klasicističko-baroknom stilu), na prvom katu, koji je u cjelosti uređen kao muzejski prostor sa stalnim postavom i s velikom polukružnom dvoranom koja je prilagođena za postav povremenih izložbi, kojih se u našem muzeju tokom godine postavi do deset. Najveći broj izložbi ostvari se u vezi s likovnom djelatnošću akademskih slikara ili kipara. Virovitica je relativno malo mjesto (17000 stanovnika) s vrlo razvijenom likovnom djelatnošću. Da ovom prilikom spomenemo samo neka imena: Editha Schubert, Nikola Trick, Hans Seits, Vladimir Pavoković, Branka Marčeta-Gregorić, Zorica Forko, Franjo Hoti i drugi.

DONATOR BRANISLAV GLUMAC (i sam Virovitičan) poklonio je svom rodnom gradu bogatu zbirku umjetničkih djela novije umjetnosti, pretežno hrvatskih autora i s nekoliko zastupljenih protagonista modernog slikarstva iz drugih jugoslavenskih sredina. Vrijednost zbirke u kvalitativnom i kvantitativnom smislu svakog dana narasta! U zbirci nalazimo likovna djela mnogih poznatih i priznatih umjetnika različitih generacija i stilskih opredjeljenja, u nekoliko proteklih desetljeća naše umjetnosti. U zbirci Branislava Glumca zastupljeno je nekoliko umjetnika, koji su se formirali u razdoblju između dva rata (Vilko Gecan, Ivo Režek, Krsto Hegedušić, Vjekoslav Parać, Marino Tartaglia, Milan Konjović). U zbirci su se našla i djela autora: Željka Hegedušića, Ive Sebalja, Cate Dujšin-Ribar, Dalibora Paraća, Otona Glihe, Zlatka Price, Miljenka Staničića, Vasilija Jordana, Alberta Kinerta, Dubravke Babić, Petra Jakelića, Ive Friščića, Ljube Ivančića, Eugena Kokota, Željka Lapuha, Zlatana Vrkljana, Nives Kavu-

Virovitička zbirka književnika Branislava Glumca — prvi puta otvara svoja vrata javnosti 1983. godine. Zbirka, od tada pa do danas, egzistira već petu godinu u okviru stalnog postava našeg muzeja smještenog u prelijepom zdanju Dvorca Pejačević. Zbirka se nalazi na prvome katu Dvorca Pejačević sagrađenog 1804. godine po nacrtima N. Rotha u klasicističko-baroknom stilu, koji u cjelosti predstavlja uređen i osmišljen muzejski prostor. Donator Branislav Glumac (i sam Virovitičanin) poklonio je svom rodnom gradu bogatu zbirku vrijednih umjetničkih djela novije umjetnosti, pretežno hrvatskih autora. U zbirci nalazimo likovna djela (slike i skulpture) mnogih poznatih i priznatih imena umjetnika različitih generacija i stilskih opredjeljenja u nekoliko proteklih desetljeća naše umjetnosti. U ovom trenutku nalazi se u virovitičkom Muzeju oko sto dvadeset originala. Vrijednost zbirke u kvalitativnom i kvantitativnom smislu svakoga dana raste!

rić-Kurtović, Zlatka Simunovića, Ivica Šiška, Nenada Opačića, Mersada Berbera, Virgilija Nevjestića, Dimitrija Popovića i drugih. Nalaze se ovdje i najpoznatija imena naivne umjetnosti: Josip i Ivan Generalić, Ivan Lacković-Croata, Ivan Rabuzin, Mijo Kovačić. U zbirci su postavljene i skulpture nekolicine naših suvremenih kipara: Branka Ružića, Marije Ujević, Stanka Jančića, Stipe Sikirice, Zlatka Zlatića, Ivana Sabolića, Belizara Bahorića. U ovom trenutku u virovitičkom muzeju nalazi se oko sto dvadeset originala, od kojih su izložena devedeset četiri rada — osamdeset tri slike i jednanaest skulptura u dvije prostorije stalnog postava, površine $P = 98 \text{ m}^2$.

Ovaj sažeti prikaz pokazuje da se radi o vrijednoj zbirci, koja zaslužuje našu pažnju, brigu i stručnu obradu eksponata! Pojedinačne analize i opisi pojedinih djela, autora ili skupine djela slijede u daljem tekstu.

Grupa: VIROVITIČKI SLIKARI U ZBIRCI B. GLUMCA

1. Nikola Trick

NIKOLA TRICK — jedan je od zasigurno najvećih virovitičkih slikara, koji je stvarao unutar slikarske porodice Trick, akademskih slikara i likovnih pedagoga, te u slikarskoj atmosferi svog atelijera, smještenog na vanjskoj ivici grada, u *Zelenoj oazi* rodne kuće okružene drvećem i prelijepim brezama, čiju je ljepotu i snagu *krhkosti* usrdno i dosljedno branio slikajući cijeloga života.

Donacija — stalni galerijski postav našeg muzeja posjeduje pastel Nikole Tricka *Biciklist*, dok se u fundusu muzeja nalazi desetak impresivnih ulja na platnu, te dvadesetak pastela na temu stare Virovitice.

Velika samostalna izložba slika akad. slikara Nikole Tricka, najveća do sada, organizirana u Virovitici u organizaciji Centra kulture i Gradskog muzeja, bila je postavljena tokom mjeseca travnja ove godine (1988) u velikoj izložbenoj dvorani Dvorca, te u dvije susjedne

sobe stalnog postava. Izložba je obuhvatila opus od šezdeset umjetničkih djela impresivnih formata i raznovrsnih likovnih tehnika. Uz dojmljiva i svježija ulja na platnu, bila je postavljena jedna cjelina od dvadesetak pastela i desetak crteža. Crteži predstavljaju pravi raritet i iznimnu specifičnost u odnosu na ostale postavne ove vrijedne izložbe u drugim galerijama Slavonija je mala (po formatu) slika *Autoportret*, gotovo sugrađani. (Izložba je prethodnih mjeseci obišla: Osijek, Vinkovce, Vukovar i Slavonski Brod!)

Uz *Krošnje* (ulje na platnu), koje su svakako najoriginalniji i najsnažniji dio cjelokupnog opusa autora, izložene su *Materije* — uspješni slikarski eksperiment moderniziranja motiva i tehnike, gdje su kao rezultat dobivene sasvim specifične strukture i reljefne površine slika. U susjednoj sobi bile su izložene mrtve prirode, portreti i slike u ulju s motivima stare Virovitice: *Kuće sa slamanatim krovovima*, *Pogled na VTC*, *Stara Virovitica* itd. Najoriginalnija i likovno najvrednija je mala (po formatu) slika *Autoportret*, gotovo Goyina manira i duktusa. Iz ove grupe virovitičkih slikara spomenut ćemo i slikara Franju Hotija i akad. slikaricu i kiparicu Edithu Schubert.

2. Franjo Hoti — učitelj i slikar

Rođen je 1931. godine u Novački. Učiteljsku školu završava 1952. godine u Zagrebu. Nekoliko godina radi na osnovnoj školi u Koriji, kraj Virovitice. Danas živi i radi u Zagrebu. Franjo Hoti je slikar oslobođen svakog programa i svake slikarske škole, a snaga kojom stvara prelazi uske lokalpatriotske okvire i državne granice. Njegovo djelo tretira rad kao općeljudsku djelatnost sa sociološkog i filozofskog stajališta. To nije pripovjedačka propaganda određene regije, već ideja svenarodnog postojanja i čovjekova djelovanja na bazi preobrazbe prirode. Za realizaciju ove misli vodio je Hoti je odabrao seljaka kao *iskonskog nosioca teškog, težačkog, svakodnevnog života*. Po formalnoj analizi ovog sadržaja može se zaključiti da je slikar nešteditimice izvršio krajnju redukciju nepotrebnih detalja u smislu kompozicije, BOJE i perspektive. Linija, volumen i horizontala prate ŠKRTU, gotovo MONOKROMNU paletu, kao i prisutno SVJETLO (luminističko!).

U takvoj su interpretaciji izrađene njegove najbolje slike. Djelo koje se nalazi u likovnoj zbirci našeg stalnog postava nosi naziv *Nosač* i ulje je na platnu. Radi se o težaku koji je pognuo glavu od teška tereta dviju vreća žita prebačenih preko desnog ramena, koje nosi u mlin na mljevenje. Ne možemo se oteti snažnom dojmu tog *Portreta seljaka*, pogleda uprtog u zemlju. Ekspresivna slika, sugestivna i dojmljiva. Slika čovjeka: strpljiva, pomirena sa sudbinom, nerazdvojivo povezana sa ZEMLJOM na kojoj i od koje živi (radnja slike se događa na putu pokraj njive).

3. Edita Schubert: *Objekt u prostoru*

Edita Schubert, akademska slikarica i kiparica, rođena je 1947. godine u Virovitici. Diplomirala je ALU u Zagrebu 1971. godine, gdje živi i radi. Naša sugrađanka izrazita je predstavница *moderne umjetnosti* (generacijski i po umjetničkom opredjeljenju). Moderna

umjetnost, umjetnost našeg vremena, predstavlja složeno i raznoliko područje, te stoga nisu neopravdana i vrlo različita mišljenja i pristupi što ih današnji kritičari i estetičari imaju o njoj, pokušavajući je smjestiti u vrijeme i prostor u kojem živimo. A to i čini njenu posebnu zanimljivost da se moderna umjetnost prokomentira i tako upozori na njeno pravo značenje. No, prije svakog komentara bilo bi potrebno upoznati se s različitim pravcima koji se unutar nje javljaju, s karakteristikama njena nastanka, dakle ukoliko sa svim onim što modernu umjetnost čini modernom. Tada bi i razumijevanje djela moderne umjetnosti bilo kudikamo lakše! Ova je autorica, nakon mnogobrojnih stilskih izmjena, protekle godine *pročistila* svoj umjetnički izraz stvarajući uglavnom kompozicije geometrijskih oblika. *Izložak* koji posjeduje naša zbirka, kiparsko je djelo geometrijske forme načinjeno od smotanog trošnog konopca obojenog s dvije boje: crvenom i crnom. Uz izraženu kiparsku inventivnost djelo sadrži i jasnu filozofskosimboličnu poruku: kugla zemaljska (svijet) zamršena u svojim mnogim još neriješenim problemima (ratovi koji traju). Autorica djelo naziva sasvim jednostavno: *objekt*. Edita je zacijelo u našim prostorima rijedak predstavnik geometrijskog izraza.

Grupa: SLIKARI IZMEĐU DVA RATA

1. Krsto Hegedušić: *Crtež*

Akademski slikar, rođen je 1901. godine u Petrinji, umro 1975. godine u Zagrebu. Osnivač je *Hlebinske slikarske škole* za likovno talentirane seljake 1930. godine. Inicijator je i jedan od osnivača grupe naprednih umjetnika *Zemlja*. Uz plodan slikarski rad bavio se pedagoškim podučavanjem naivaca, s vrlo uspješnim rezultatima. U svom slikarskom radu, u mnoštvu slika, napose onih u kojima su obrađeni socijalni motivi, utisnuo je *dubok trag* u hrvatskoj umjetnosti. Motiv crteža (predstavljenog fotografijom), njegov sadržaj sasvim je jednostavan: *stara seljačka kola*. Ovaj socijalni sadržaj djela nije nimalo umanjio značenje njegove likovne komponente. Ovdje se autor svjesno odriče kolorističkog bogatstva da bi poruka bila još snažnija. Slikar se odlučio na jednobojnu — monokramnu kompoziciju sa središnjim motivom, koji je ujedno i jedini. Slikar se odriče mnogih likovnih efekata da bi jednim odabranim likovnim elementom — linijom — postigao jasnoću željenog. Njegovi motivi (figure ili objekti) nosioci su često svjesnog primitivizma, jer je poruka njegove umjetnosti opora i humana, na nemilosrdan način — kakva samo može biti istina. Krsto se pojavio sa svojim slikarstvom kao čovjek koji očito ima što saopćiti o onome što se zbiva u Hlebina, a što je njemu gotovo sudbinski važno! Ostaje do kraja vjeran svom figurativnom izrazu. Još je jedna kvaliteta više no očita: upravo neobuzdana sugestivnost. Njegovo je slikarstvo uvijek ljudski intonirano i zbog onog bezglasnog govora kojim govore predmeti između sebe, njihovi odnosi površina, linija, simbola.

2. Krsto Hegedušić — Naiva

Ličnost istaknutog likovnog pedagoga i vrlo dobrog slikara Krste Hegedušića neraskidivo je povezana

279. Josip Bifel, *Portret Branislava Glumca*

s osnutkom *Hlebinske škole*, te s likovnim odgojem čitavog niza priznatih imena naivne umjetnosti. Prije no što spomenemo konkretne primjere, treba reći nekoliko riječi o fenomenu naivne umjetnosti uopće, budući da su nama Hlebine (i geografski) dosta blizu. Jednom prilikom upitan: dr. Grgo Gamulin lijepo je rekao: *Naivna umjetnost kao da prstom ukazuje na krizu naše svijesti. Zato smo je i ostavljali na rubu pažnje, čak i izvan nje. Umjetnici su se branili zaobilaznjem, a kritika šutnjom. Zapravo, naša se kultura već nekoliko desetljeća brani od naivne umjetnosti. Civilizacija koja se razvija na neriješenim problemima dokolice i praznog slobodnog vremena, s neostvarenim energijama i željama, sa strahom od anonimnosti i od potonuća ... Usred civilizacije koja je hodočašća pretvorila u turističku trku, a Monna Lisi stavila brkove, naivni su umjetnici iz prikrajka iznova počeli graditi i čuditi se stvarima oko sebe i u sebi i ako ima nešto što ujedinjuje sve smjerove i izraze u ovom višedimenzionalnom traženju spasa, to je č u đ e n j e!*

Ne znamo još koliko je veliku oazu tišine i smirenja ona kadra ostvariti, ali iz njena nostalgичnog i utopijskog sadržaja, pa i iz njenih urlika zrači ipak neko obećanje koje je potrebno ovom povijesnom trenutku! Dr. Grgo Gamulin u *Životu umjetnosti* 1970. godine vrlo zanimljivo piše: *Sada naivna umjetnost već ulazi u kulturnu povijest. Ali ona ne ulazi na mala vrata kao nekada, osjećamo je u svakidašnjici, i u jezgri teoretskog problema i u povijesnom trenutku u kome se javila.*

Grupa: SLIKARI NAIVE U ZBIRCI B. GLUMCA

1. Ivan Lacković-Croata *Dvorac Virovitica*, crtež u tušu

Slikarsko djelo Ivana Lackovića (rođen 1932. godine u Batinskoj, Podravina) pripada najvišim domaćima u povijesnom usponu naivne umjetnosti u nas i u svijetu.

Njegovu slikarstvu sasvim osobene i lirske vizije pripada sasvim izdvojeno mjesto. Značajno mjesto u njegovu slikarstvu zauzima crtež. Slikar-crtač svoju

crtačku virtuoznost združuje s djelom Krste Hegedušića, svog profesora i savjetodavca. Autor je u isti tren Podravac koji je izrekao svoju pripadnost zemlji i kraju i u isti čas izrazio je sebe kao ono što je samo on. Kao crtač *par excellence* Lacković je zastupljen u brojnim područjima crteža, od slobodnog crteža tušem do složenih grafičkih tehnika (npr. litografija).

Naš crtež prikazuje virovitički dvorac okružen golim drvećem i grmljem. Kao golemi ledenjak iz mora izranja naš dvorac iz snijega. Dakle, zimski pejzaž našega grada, svima nama drag i prepoznatljiv. I ovdje možemo lako prepoznati inače njemu svojstven *emotivni* i *lirski* pristup temi. Njegov likovni svijet neodoljivo podsjeća na svijet dječje fantazije u svijetu naive, koja ne poznaje šokove i očaj. Bitna razlika je u tome što djeca otkrivaju, a naivci tumače svijet pojavnosti.

Autor je uveo crtež kao *samostalnu disciplinu* u naivnu umjetnost i danas ga smatraju *najboljim crtačem* u svjetskoj naivnoj umjetnosti.

Grupa: POZNATI SLIKARI U ZBIRCI B. GLUMCA

1. Ivica Propadalo: *Na plaži*, ulje na platnu

Ivica Propadalo rođen je 1950. godine u Livnu. Slika od 1976. godine. Član je HDLU-a i DNLUH-a. Živi i radi u Zagrebu, istaknutoj likovnoj sredini, u atmosferi s osobito intenzivnim likovnim životom. Autor se aktivno i profesionalno bavio rockom u poznatim rock-grupama *Cod* i *Teška industrija*. Ali *slikarstvo* je za njega uvijek najčudesniji medij intimnog izražavanja. Slikarsku karijeru započinje 1979. godine svojom prvom samostalnom izložbom. Vezan za suvremenost, za dnevne događaje i za svakojake uspomene, Propadalo slika izgubljeno, neostvareno, željeno — obrađuje teme i *ntimne stvarnosti*. Ujedno, njegove su slike islikana značenja svijeta nostalgije bez granica vremena, ispunjene simbolima i personifikacijama izgrađenog mira kao temelja poruke slike. Ono što se pak najviše nameće kao bitni utisak razložna je *poetika* odabranih sadržaja njegovih napose *duhovnih* kompozicija. Propadalo slika slike *u slavu Orwela*. Našao se ovdje svijet oblikih životinja: magarci, koze kokoši, svi zajedno najviše nalik okruglim, lakim balonima. Slika koja se nalazi u našoj zbirci pripada poznatom ciklusu koji nosi naziv *Na plaži* i vrlo je zanimljiva vizualna vokacija skupa životinja, koje se lijepo druže i odmaraju u uistinu sugestivnom ambijentu plave i sunčane plaže na moru. Propadalo sigurno ostaje prepoznatljiv u našem jugoslavenskom slikarstvu.

2. Mladen Veža: *Kula podno Biokova*

Mladen Veža rođen je 1916. godine u Bristu pokraj Makarske. Na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu diplomirao je 1938. godine u klasi prof. Vladimira Becića. Živi i radi u Zagrebu. Kada mu je bilo 17. godina, uspio je napraviti svoju prvu sliku: neveliki uljani portret, gdje je *draperija* u pozadini bila oslikana kasnije prepoznatljivim stilom, tzv. *Vežinom ornamentikom*, koja će ga pratiti kroz cijelo njegovo slikarstvo, najčešće pretransponirano u pejzaž, koji je

uz portrete i ilustracije dječjih knjiga njegov omiljeni motiv.

Dugo godina djeluje kao likovni pedagog, koji je odgojio niz generacija i vizulano ih naučio doživljavati svijet (i virovitičke nastavnike/ce likovnog odgoja)! Nakon povratka iz Pariza došao je na ALU, gdje je predavao 27 godina, a uz svoj istaknuti pedagoški i stvaralački rad zaslužan je za osnivanje *prve amaterske likovne sekcije u SFRJ* u sklopu RKUD-a *Vinko Jedut*, iz koje su izašli poznati naivci Antun Bahunek, Matija Skurjeni i mnogi drugi. Ipak, Veža najviše slika pejzaž svoga rodnoga kraja, koji je u likovnom smislu najzanimljiviji i najsadržajniji po bogatstvu arhitekture (npr. kula, koja je glavni sadržaj slike u posjedu naše zbirke, dio je vrlo zanimljivog eteričnog, morskog pejzaža) i po slikovitom podneblju općenito. Sam autor kaže: *Kao i do sada, tako i od sada gledam na svoje slikarstvo. Jednom je počelo, jednom će i završiti*, da bi onda tek počelo trajati ovisno o njegovoj materijalnoj i duhovnoj eroziji. *Ostao sam uvjeren da slikarstvo nastaje u slikarima.*

Grupa: GRAFIČARI U ZBIRCI B. GLUMCA

1. Dubravka Babić: *U snu II*, grafika

Autorica je rođena 1951. godine u Zagrebu. Diplomirala je grafiku na ALU 1974. godine u klasi profesora Alberta Kinerta. Izlaže od 1972. godine. Dosada je izlagala 23 puta samostalno, te je sudjelovala na mnogobrojnim kolektivnim izložbama u Jugoslaviji i inozemstvu. Radovi joj se nalaze u mnogim galerijama, muzejima i privatnim zbirkama u zemlji i svijetu. Predaje na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu.

Za Dubravku Babić možemo slikovito reći da živi svijet na vrhu čelične igle. . . *Prepoznajem se u crtežu*, kaže autorica, *ponesena sam brzinom koja me oslobađa. Osjećam svaki potez, u punoj snazi, pošto mislim da je slikareva dužnost ne samo da osjeća svijet oko sebe, nego da i svojim djelom isto osjećanje stvara. Za mene je moj crtež rezultat osjetljivosti — djelo snage uzete od prirode, izmijenjene stvaralačkom dimenzijom. Zakupljenost ljudskim likovima opijenim bolom okreće me i razgovoru sa slikarstvom starih majstora. Likovna je to metafora, o kaotičnom i tragičnom svijetu koji nas okružuje. Poštovanje lijepog — lijepih ljudi, lijepih predmeta, lijepih pejzaža prestaje na ulazu u moj atelije. Uvijek sam voljela oživotvoriti nešto sasvim suprotno: *b o l* i *s va stanja strasti stvorili su jednu drugu — strašnu ljepotu.* . . Djelo u našoj likovnoj zbirci nosi naziv *U snu*. Nastalo je u grafičkoj tehnici suhe igle 1982. godine u formatu 50 × 76 cm, a predstavlja jedan autoričin san, u pomacima, u slikama. Jednostavno govoreći, Dubravka je dobar grafičar. Raduje je da rastvori i preobrazi čvrstu metalnu ploču, varirajući je od čistih, virtuoznih linija do zgusnutih, tamnih površina. Ona se ne zadovoljava programima raznih minimal-artizama, već u umjetnosti traži maksimalno, jer je jaka: Ona se bori da pobjedi i pobjeđuje!*

Grupa: SKULPTORI U ZBIRCI B. GLUMCA

1. Branko Ružić: *Mati*, skulptura

Branko Ružić, akademski kipar, rodio se 1919. godine u Slavanskom Brodu. Osnovnu školu polazio je

u Vinkovcima. Njegov učitelj Pavao Divić upozorava na učenikovu darovitost. U gimnaziji crtanje postaje Ružiću najmiliji predmet. Završava gimnaziju i upisuje se na strojarski fakultet, potom na arhitekturu, ali nezadovoljan studijem upisuje (1940) povijest umjetnosti. Nakon toga upisuje Akademiju likovnih umjetnosti, odsjek Kiparstvo. Već na studiju počinje shvaćati da je objekt njegova zanimanja *predmet koji radi*, a ne (slijepo) oponašanje prirode. Godine 1955/56. kreće na putovanja koja bismo mogli nazvati: put k izvorima! Na putovanjima se susreće s prvobitnim oblikovanjem forme, posjećuje spilje Altamire i Lascauxa kao i Stonehenge i atelije Henrya Moorea. Godine 1961. postaje profesorom ALU u Zagrebu.

Naša zbirka posjeduje njegovu skulpturu s nazivom *Mati*, izrađenu u tamnom drvetu (paljenom), visoku 20 cm. Ovaj motiv majke sagnute u nekom poslu, s rukama namjerno izduženim od težine posla (pranje rublja), uklapa se u Ružićeva nastojanja da obradi *ljudsku figuru* kao primarni obrazac. Graditeljski princip njegovih skulptura ovdje se otvara u punoj jasnoći. Napuštena je deskripcija (opis) tijela (detalja) za volju jednog drugog principa: određivanje forme u kojoj se uočava smisao onoga što jest. Ružićeva skulptura djeluje *snagom svoje mase*, a značenje je uvijek čovjekova sudbina, promatrana u okviru čitave ljudske zajednice, pa je na taj način umjetnik sjedinio u sebi ono opće i pojedinačno u cjelinu vlastitog (i našeg) života!

2. Zlatko Zlatić: *Skupina*, skulptura

Zlatko Zlatić, akademski kipar, rođen je 1933. godine u Zagrebu, diplomirao je na ALU u klasi prof. Vanje Radauša. Aktivno je prisutan u kulturnom životu grada Zagreba, a radovi mu se nalaze u galerijama i zbirkama u zemlji i inozemstvu.

Polazeći od predmetne realnosti motiva, Zlatić definira njegov volumen geometrijskom stilizacijom površine. Sažima figure do njihove plastične suštine, do njihova znaka. Njegovi likovi uglavnom djeluju snagom simbola! Radi se o potpuno pročišćenim formama (lišenim deskripcije detaljima), koje djeluju snažnom plastičnom izražajnošću. On svojim *Skupinama* daruje krajnju slobodu asocijacija, dok atraktivan kiparski materijal (bronca—mjed) doprinosi utisku svečanosti i monumentalnosti, unatoč skromnim dimenzijama (vis. 12 cm). I ova *Skupina ljudi* koju posjeduje naša zbirka ističe se jasnoćom oblika i mirnim ritmom, koji sugerira jedno tajnovito okupljanje oko stola (ili mrtvačkog sanduka). Tihi skup ljudi koji su lišeni svojih posebnih, osobnih osobina, pretvoreni su u opću kategoriju (ljudi) koji se razlikuju još samo po visini! U vlastitom svijetu Zlatić je osebujna likovna figura, a ne ponavlja se, stilski je bez uzora. On sâm gradi jedan svijet minucioznim zahvatima i čistoćom kiparskih disciplina, s puno smisla za mjeru i ton.

ZAKLJUČAK

Ovaj sažeti referat napisan je s ciljem informiranja o značaju, opsegu i značenju likovne zbirke slika i skulptura — donacije Branislava GLUMCA, smještene u stalnom postavu Gradskog muzeja u Virovitici.

monument competitions. Analysis of social circumstances then present in Yugoslav monumental sculpture, and of artistic concepts of Augustinčić's monuments, is used to explain the above mentioned successes. By a combination of the traditional concept of monument whole and realistic-expressionist details aiming at monumentality, and by the introduction of equestrian statue as the composition center, Augustinčić's program meant a step forward in a society deprived of an adequate tradition in the field of sculpture, in which promotion of the development of monumental sculpture was considered as a reflection of its patriotic, political and economic strivings.

Milica Maširević

NAIVE SCULPTURE IN SERBIA, 1960—1980

Current naive sculpture in Serbia has originated from rural areas. It first appeared at the end of the 1950ies and the beginning of 1960ies, as a distinctly determined category and a valuable contribution to the international contemporary naive arts. It is mostly characterized by fantastic-symbolic contents, with some individuals, though, whose works have naturalistic features too. The former strongly indicate their firm linkage to their domicile, impact of the rich national spirit legacy, specific relations toward popular arts, particularly concerning common symbols, but also discovering own symbols, and use of a traditional material—wood. Most prominent representatives of the fantastic-symbolic sculpture are Bogosav Živković, Milan and Dragiša Stanisavljević, and Dragutin Aleksić. A pillar, taken over from ancient, most probably Slavic cultures, is a basic common form of expression in all these individualists. Cvijko Popović and Ilija Filipović are best known representatives of the naturalistic approach.

Dinka Romaj

IMPORTANCE OF THE COLLECTION OF PAINTINGS AND SCULPTURES — BRANISLAV GLUMAC'S DONATION TO THE DOMICILE MUSEUM IN VIROVITICA

The collection of Branislav Glumac, a writer, in Virovitica, was first publicly presented in 1933. Since then, the collection has been included in the permanent exhibition of the Virovitica Domicile Museum located in the wonderful premises of the Pejačević Castle. The collection has been displayed on the first floor of the Pejačević Castle, built in 1804 according to N. Roth's design, in the classicist-baroque style, representing a unique and meaningful museum when viewed as a whole. Branislav Glumac, a donator (a Virovitica man himself) has presented his native town with a rich collection of valuable works of art belonging to recent styles, mostly by Croatian artists. The collection contains paintings and sculptures by many famous artists of various generations and stylistic provenance, from the past few decades. At present, about 120 original works of art are exhibited in the Virovitica Museum, while the value of the collection is both qualitatively and quantitatively on an almost daily increase.

Vlastimir Kusik

ILJKO GORENČEVIĆ (1896—1924) — FIRST MODERN CRITIC OF THE MODERN ART

Modern art is not the artistic practice alone; art critique explaining the art and expanding the horizon of understanding, has also been part of its history. Visual art critique, as part of the art critique focused on modern art, has observed modalities in the artistic practice alterations, thus undergoing certain changes itself. Iljko Gorenčević (Lav Grun) was one of the first modern critics of modern art at the time of its onset and introduction onto the scene of art history of this century. He wrote literary, music and especially visual art pieces of criticism, in the spirit of great social transformations of the 1920-ies; later on, he also wrote theoretical papers, primarily on the relationship between the art and society, i.e. on the art changing in the society undergoing transformations through revolution itself. Although he did not write about the avant-garde practice, his criticism was avant-garde by nature, providing theoretical hypotheses for understanding the role and importance of the avant-garde. Until his premature death, Gorenčević had accumulated quite a large and significant opus of critical-theoretical papers, without which the history of our modernism would be considerably curtailed.

Lidija Vranić Blažinić

INTEGRITY OF PAINTINGS IN THE ERA OF VISUAL COMMUNICATIONS

A book entitled *Vrijeme slike* (*The Time of Paintings*) considers, in both directions, relations among the visual structure of thought, visual artefacts and other visual media, as parts of a unique visual communicative-informative system. The contribution and structure of clear perception to our overall knowledge and concepts relative to the information received by the forms of visual communication predominating in current civilized societies, and functioning of particular communication models at both individual and universal level, are also discussed.

A work of art in the system of visual communications, where the medium is a message, can be defined as an artefact with a maximal and unique set of information, thus allowing it to be fully and adequately explained concerning its semantically structured source of visual information. For all this, it naturally occupies the primary and most prominent place in the existing informative-communicative chain, thereby by no means underestimating the integral role of other visual-communication media.

Zdenko Balog

RECONSTRUCTION OF TRAKOŠČAN IN THE 19th CENTURY

While working in Trakošćan and studying its history, I have readily observed a striking lack of adequate literature on this castle, the more so as it is one of the capital objects, both as a fortification and an example of the 19th century architecture.